

KISA KLASİKLER / 72

DENIS DIDEROT Bu Bir Masal Değildir

ÇEVİRİ: ALPER BAKIM

♥ can
klasik

DENIS DIDEROT
BU BİR MASAL
DEĞİLDİR

Can Klasik

Bu Bir Masal Değildir, Denis Diderot

Fransızca aslından çeviren: Alper Bakım

Ceci n'est pas un conte

İlk baskı: Correspondance littéraire, 1773

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Mercure de France, 1995

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Kasım 2022, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmi: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Ayşegül Evcim

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-5897-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750758973

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

DENİS DİDEROT
BU BİR MASAL
DEĞİLDİR

ÖYKÜ

Fransızca aslından çeviren

Alper Bakım

♥can

DENIS DIDEROT, 1713'te Fransa'nın Langres kasabasında, saygın bir bıçak ustasının oğlu olarak doğdu. Langres'da bir Cizvit kolejinde eğitime başladı. Ailesi papaz olmasını istiyordu ve din eğitimini güçlendirmek üzere Paris'e gitti; ancak fikri değişince kısa bir süre hukuk okudu, ardından yazar ve çevirmen olmak istediğinde karar kıldı. Bu durumu kabullenemeyen babasının ona sırt çevirmesinin ardından on yılını zorluk içinde geçirdi. En önemli eserlerini 1740'larda yazdı, yine aynı dönemde Rousseau ile tanıştı. Alembert'le birlikte Aydınlanma Çağı ve Fransız Devrimi'nin sembollerinden biri haline gelen *Ansiklopedi*'yi yayımladı. Diderot kariyerinin büyük kısmında maddi sıkıntılar çekti, ayrıca yaşamı boyunca edebî başarısı olarak yalnızca oyunları ve *Ansiklopedi* gösterildi. *Le rêve de d'Alembert* (Alembert'in Rüyası), *Kaderci Jacques* ve *Efendisi, Rameau'nun Yeđeni* gibi önemli eserleri ancak ölümünden sonra yayımlandı. Akciđer embolisi nedeniyle 1784 yılında Paris'te yaşamını kaybetti. Takip eden yüzyıllarda Balzac, Stendhal, Zola, Comte gibi yazarlarda önemli izler bıraktı. Günümüzde Aydınlanma Çağının felsefecisi, yazarı ve sanat eleştirmeni olarak anılıyor.

ALPER BAKIM, Bursa'da doğdu. Koç Özel Lisesi'ni bitirdi. Sorbonne Nouvelle-Paris 3 Üniversitesi, Fransız Edebiyatı alanında lisans eğitimi aldıktan sonra, aynı üniversitede Karşılaştırmalı Edebiyat yüksek lisansı yaptı. İstanbul Fransız Kültür Merkezi ve Koç Üniversitesi'nde Fransızca dersleri verdi. Doktora eğitimine ve kitap çevirileri yapmaya devam ediyor.

İçindekiler

Bu Bir Masal Değildir	11
Bourbonne'lu İki Dost	37

BU BİR MASAL DEĞİLDİR

Bir hikâyenin anlatıcısı olduğu gibi bir de dinleyicisi vardır ve hikâye ne kadar kısa sürerse sürsün, anlatıcının sözünün dinleyici tarafından zaman zaman kesilmediği nadir görülür. Bu nedenle okuyacağınız hikâyeye, bunun hikâye olmadığı yahut kötü olduğuna dair şüpheleriniz varsa diye, az çok okur rolü üstlenen bir karakter ekledim ve başlıyorum.

Peki buradan nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz?

“Şöyle ki, bu kadar ilginç bir konu aslında insanları allak bullak etmeliydi, bir ay boyunca şehrin her köşesinde ondan konuşulmalıydı, tadı tuzu kaçana kadar tekrar tekrar dile getirilmeliydi, en azından binlerce kavgaya, binlerce kitapçığa, lehine ya da aleyhine yazılmış yüzlerce manzum oyuna konu olmalıydı fakat yazarın her türlü bilgi, beceri ve zekâsına rağmen böyle bir heyecana yol açmadıysa bu onun vasat, epey vasat olduğunu gösterir.”

“Bence yine de ona güzel bir akşam borçluyuz ve onu dinleyince...”

“Dinleyince ne? Ondan geriye insanların dört bir yanda anlattıkları bir dizi eskimiş masal kaldı, ki bunlar da bize ezelden beri bilinen bir gerçeği, yani kadınların ve erkeklerin birbirinden kötü iki canavar olduğunu anlatıyorlardı.”

“Ancak siz de bu salgına yakalandınız ve herkes gibi onun hızla yayılmasına katkı sağladınız.”

“Çünkü hoşumuza gitsin ya da gitmesin, insan her daim çevresindeki heyecanın tesiri altında kalır. Eşimizi dostumuzu ziyarete gittiğimizde, kapıda üstümüze başımıza çekidüzen veririz; üzgünken neşeli gibi davranır, neşeli olmak istediğimizde suratımızı asarız hiçbir şeye yabancı kalmak istemeyiz, edebiyatçılar siyasetten konuşur, siyasetçiler metafizikten, metafizikçiler ahlaktan, ahlakçılar ekonomiden, ekonomistler de edebiyattan ya da geometriden... Kulak vermek ya da susmaktan ziyade herkes bilmediği şeyler hakkında gevezelik eder, saçma bir kibir ve nezaket uğruna birbirinin canını sıkar.”

“Keyfiniz yerinde.”

“Her zaman olduğu gibi.”

“O zaman hikâyemi daha uygun bir zaman anlatmam iyi olacak.”

“Yani ben yokken anlatacaksınız.”

“Öyle demek istemedim.”

“Yoksa size hiç tanımadığım bir insana karşı göstereceğimden daha az hoşgörü göstermemden mi korkuyorsunuz?”

“Öyle değil.”

“O zaman bana ne olduğunu söyleme nezaketinde bulunun.”

“Benim hikâyem daha önce canınızı sıkanlardan daha iyi değil.”

“Olsun, siz yine de anlatın.”

“Hayır hayır, bunları dinlemekten bıktınız artık.”

“Canımı sıkan onca davranış arasında en sinir bozucu bulduğumun sizinki olduğunu biliyor musunuz?”

“Neymiş o davranışım?”

“Yapmak için can attığınız şeyi birisinin sizden rica etmesini bekliyorsunuz. Pekâlâ! Dostum lütfen, rica ederim nasıl istiyorsanız öyle yapın.”

“Nasıl istiyorsam mı?”

“Başlayın Tanrı aşkına, başlayın.”

“Çok uzatmamaya çalışacağım.”

“Mühim değil.”

Bunun üzerine biraz onu sinir etmek amacıyla öksürdüm, tükürdüm, yavaşça mendilimi çıkardım, burnumu sildim, enfiye kutumu açıp bir tutam enfiye aldım, dostumun dişlerinin arasından, “Hikâye kısa olsa da hazırlıklar uzun,” diye mırıldandığını işittim. Yapılacak birkaç işi bahane edip bir hizmetçi çağırma arzusuna kapıldım fakat sonra vazgeçip şöyle dedim:

“Kabul edelim ki kötü adamların ve kadınların olduğu bir dünyada yaşıyoruz.”

“Onları her gün, hatta bazen evden çıkmadan bile görüyoruz. Eee?”

“Eee mi? Alsace’lı bir kadın tanımuştım. Öyle güzeldi ki onu gören yaşlılar peşinden koşturuyor, gençlerse önünde durmadan yollarına devam edemiyorlardı.”

“Onu ben de tanıyordum, adı Madam Reymer.”

“Doğru. Nancy’den yeni gelmiş Tanié isimli bir adam ona sırlıslıkla âşık olmuştu. Beş parasız bir adamdı; o kalabalık ailelerin kayıp çocuklarından biriydi, katı yürekli ebeveynleri tarafından evden kovulan, kaçtıkları kaderden daha kötüsünün olamayacağı içgüdüleriyle ve ne yapacaklarını bilmeden tanımadıkları bir dünyanın içine atılan o çocuklardan. Cesaretini körükleyen ve tüm eylemlerini yücelten bir tutkuyla Madam Reymer için yanıp tutuşan Tanié, sevgilisinin rahat bir yaşam sürmesi için yılmadan usanmadan, son derece zor ve iğrenç işler yapmaya razı oluyordu. Gündüzleri limanlarda çalışmaya gidiyor, geceleri sokaklarda dileniyordu.”

“Bu çok da dert değildi fakat sonsuza dek süremezdi.”

“Ayrıca Tanié ihtiyaç karşılamaktan, daha doğrusu zengin erkeklere saplantısı olan bu büyüleyici kadını fa-

kirlikten uzak tutmaya çalışmaktan bıkmıştı. Üstelik bu adamlar bu Tanié dilencisini kovması için onu sıkıştırıyorlar...”

“Ki o da on beş gün bilemedin bir ay içinde böyle yapacaktı.”

“Kendisine sundukları zenginlikleri kabul etmesini istiyorlardı, Tanié bu durum karşısında ondan ayrılmaya ve şansını uzaklarda denemeye karar verdi. Birkaç yerde fırsat kovaladıktan sonra bir kraliyet gemisinde iş buldu. Ayrılık zamanı gelip çatinca Bayan Reymer’e veda etmeye gitti. ‘Sevgili dostum,’ dedi ona. ‘Sevginizi daha fazla suiistimal edemem. Kararımı verdim ve gidiyorum.’

‘Gidiyor musunuz!’

‘Evet.’

‘Peki nereye gidiyorsunuz?’

‘Adalara. Daha iyi bir kaderi hak ediyorsunuz, sizi bu kaderden daha fazla alıkoyamam.’”

“İyi kalpli Tanié! Peki bana ne olacak?”

“Nankör kadın!”

“Etrafınız sizi memnun etmeye çalışan insanlarla çevrili. Sözlerinizi ve yeminlerinizi size iade ediyorum. Taliplileriniz arasından sizi en çok memnun edeni bulun; ve yalvarıyorum, onu kabul edin.’

‘Ah! Tanié, bunu söyleyen siz misiniz?’”

“Bayan Reymer’in hareketlerini tarif etmeseniz de olur, onu tanıdığımdan gözümün önünde canlandırabiliyorum.”

“Şimdi sizden ayrılırken tek ricam, bizi birbirimizden sonsuza dek ayıracak herhangi bir söz vermemeniz. Yemin edin güzel dostum. Dünyanın neresinde olursam olayım, her sene size olan sevgimi kanıtlayacak bir şey göndermezsem bilin ki umutsuz bir durumdayım. Ağlamayın...”

“İşlerine gelince bütün kadınlar ağlar.”

“Ve yüreğimi dolduran sitemlerin bana dayattığı bu plana karşı çıkmayın, çünkü kafamdakini eninde sonunda yapacağım.’ Tanié böylelikle Santo Domingo’ya doğru, kendisi ve Madam Reymer için en uygun zamanda yola koyuldu.”

“Nereden biliyorsunuz?”

“Şundan eminim ki Tanié ona bir seçim yapmasını tavsiye ettiğinde, bu seçim zaten önceden yapılmıştı.”

“Güzel!”

“Hikâyenize devam edin.”

“Tanié zeki ve iş konusunda hayli hünerli olduğundan ismini duyurması çok uzun sürmedi. Cap¹ Yüce Meclisi’ne² girdi. Orada parlak fikirleri ve adalet anlayışı sayesinde ün kazandı. Büyük bir servetin değil kısa sürede namusuyla kazanabileceği bir servetin peşindeydi. Kazandığı paranın bir kısmını her yıl Madam Reymer’e gönderiyordu. Sonra geri döndü, dokuz-on yılın ardından; hayır, orada daha uzun kaldığını sanmıyorum... Sevgilisine meziyetlerinin ve emeklerinin ürünü küçük bir cüzdan hediye etti, ve genç adamın şansına, Madam Reymer o sıra Tanié’nin haleflerinin sonuncusundan yeni ayrılmıştı.”

“Sonuncusu mu?”

“Evet.”

“Yani birkaç tane sevgilisi mi oldu?”

“Tabii ki. Hadi, siz devam edin.”

“Ama belki de size halihazırda, benden daha iyi bildiğiniz şeyleri anlatıyorum.”

“Olsun, yine de devam edin.”

1. Cap-Haitien, Haiti’nin kuzey kıyısında 190.000 kişilik bir komündür. (Ç.N.)

2. Yüce Konseyler Fransa’daki eski rejimin yargı kurumlarıydı. (Ç.N.)

Aydınlanma Çağı'nın Fransa'daki temsilcisi Diderot'nun, "Bu Bir Masal Değildir" ve "Bourbonne'lu İki Dost" öykülerini bir araya getiren bu derleme, yazarın insan davranışı ve ahlak kavramına dair gözlemlerini sürükleyici birer olay örgüsü eşliğinde okurla buluşturur. Diderot'nun zamanının insanını adeta birer antik trajedi karakteri haline getiren iki felsefi öyküsü, dostluk, aşk ve özsaygı kavramlarını irdeler.

"Bu Bir Masal Değildir", iki kişi arasındaki aşk, sevgi, sadakat gibi bağların uzaktan göründükleri kadar saf olmayabileceği ihtimalini hatırlatır. Bir Saint-Lambert masalının parodisini yapan "Bourbonne'lu İki Dost" ise kendi içinde birbirine tezat iki anlatıyı buluştururken, din adamlarının dini kendi buyurdıkları şekilde algılamayanlara gösterdikleri tavrı ifşa eder.

#kısaklasikler #fransizklasikleri #ahlakfelsefesi #aldatma #insandoğası #hayatdersleri

Kapak illüstrasyonu: Ayşegül Evcim

 can

 canyayinlari.com | f | | canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-5897-3

9 789750 758973